

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת כי תצא
ח' אלול תש"פ

א. הליווי של המצוות

פרשת כי תצא היא הפרשה שבה יש מספר המצוות הרב ביותר מבין כל פרשיות התורה, 27 עשה 471 לא תעשה. וכותב האור גדליהו:

בפרשה זו יש הרבה מצוות, ולכן מאריך כאן המדרש ביסוד ובמהות של המצוות בכלל ובפרט.

והנה במדרש (דבר ר' ג) "כי לוית חן הם לראשך" (משלי א, ט) א"ר פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך אם עשית לך דלת המצוות מלוות אותך שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך אם לבשת כלים חדשים המצוות מלוות אותך שנאמר לא תלבש שעטנז ע"ש כל האריכות בדברי המדרש.

ובביאור הדברים נראה ע"פ מה שהביאו בספה"ק מזה"ק שהתרי"ג מצוות נקראים תרי"ג "עטיין" דאורייתא "עצות" לקרב את האדם להבורא יתב' וכלשון הרמב"ם (סוף הל' תמורה) "ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים" ע"ש. ולכן בכל מעשה גשמי שע"י העסק בו שייך שיבא לידי היסח הדעת ולשכחה היינו שישכח את תפקידו בעולם וישתקע כולו בעולם המעשה עלמא דשקרא משום כך העמיד הקב"ה מצוה להזכיר את האדם שלא ישכח את תפקידו בעולם וכלשון המדרש "להנחילם לישראל לחיי עוה"ב", "אור זרוע לצדיק", הקב"ה זרע את אור המצוה בהמעשה שע"י עשיית המצווה תתעורר נפשו להצדיק מעשיו משום האור הזרוע בתוך המצווה.

ומבאר המדרש שבכל שינוי צורה יש עוד מצוה כי כשמשתנה הצורה הצורה כגון כשקוצר את התבואה ונעשה תלוש הרי נשתנה צורתו ומעשי האדם הם שפעלו את השינוי ונמצא שנעשה יותר מרוחק מהשורש ולכן העמיד הקב"ה מצוה שמייוחדת היא לאחר הקצירה כדכתיב (דברים כד, יט) "כי תקצר קצירך בשדך וכו' לגר וליתום ולאמנה יהי". וכן כשלש את העיסה ונשתנה צורתו ע"י מעשה האדם יש מצוה מיוחדת "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" (במדבר טו, יט), וכן בכל מצב ומצב כמבואר שם במדרש.

נמצא שהמצוות מלוות את האדם בכל מעשיו עצות הן מגדול העצה יתב"ש לקרב האדם לשורשו שלא יתגשם ע"י מעשיו ושלא יתרחק לגמרי וישכח את בוראו בראותו כי פעולותיו הם שמשנים את טבע הדברים מצורה לצורה אלא שע"י המצוה יזכור את שורשו ושורש כל דבר שבכריאה שהכל ממנו יתב' וע"י עשיית המצוות והזכירה בו יתב"ש יזכה להאור הזרוע בתוך המצוה כדברי המדרש הנ"ל בפ' שלח.

ועוד במדרש פ' זו (ו, ב) זש"ה (משלי ה, ו) "אורה חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע" וכו' אמר הקב"ה לא תהא יושב ומשקל במצוותיה של תורה וכו' מה עשה הקב"ה לא גילה לבריות מה מתן שכרה של כל מצוה ומצוה כדי שיעשו כל המצוות בתוך וכו' ומסיק "כך לא גילה הקב"ה מתן שכרן של מצוות חוץ מב' מצוות, החמורה שבחמורות (כיבוד אב ואם) והקלה שבקלות (שילוח הקן) ובשתייהן השכר הוא אריכות ימים, ע"ש.

וכן הוא ביאור התורה שממנו זרע הקב"ה אור לתרי"ג עטיין דאורייתא וכל מצוה הוא כמו נר שדולק מאור התורה ויש מצוה שאורה מועטת ויש שאורה מרובה אבל העושה לשמה אין נ"מ שבכל מצוה שהוא עושה הרי

הוא דבוק בשורש של המצוה באור התורה, דישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא דבוק הוא באור של אחדות דבהשורש הכל באחדות, והמצווה הן להמשיך האור תוך עולם המעשה ולכן המצוות מלוות אותו בכל מעשה ומעשה.

ב. ותדבק נפשו

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושביית שבי: וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה:

והבאתה אל תוך ביתך וגלחה את ראשה ועשיתה את צפרניה:

והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה:

(כא, י-יג)

מסביר האור החיים:

כי תצא למלחמה על אויביך וגו'. צריך לדעת למה הוצרך לומר כל זה שלא היה צ"ל אלא כי תראה בשביה אשת וגו', עוד אחר שאמר כי תצא למלחמה לא היה צריך לומר על אויביך, ואולי כי לפי שבא הכתוב להתיר יפת תואר שאסורה שלא בשעת מלחמה, גם להתיר קדלי דחזירי (חולין יז, א) ושאר איסורין, חש הכתוב שביציאת ישראל למלחמה רגליהם לרע ירוצו כדי שיהנו מדבר איסור, לזה בא הכתוב והתנה ואמר כי תצא תהיה יציאתך למלחמה להנקם מאויביך שהם אויבי ה', על דרך אומרו (תהלים קל"ט) הלא משנאיך ה' אשנא וגו' לאויבים היו לי, לטעם זה תהיה יציאתך, ואם תעשה כן ונתנו ה' אלהיך בידך ושביית שבי, ומוזה אתה למד שזולת כן אם תהיה יציאתך לטעם אחר והטעם מובן ממה שאמר בענין אינו מובטח שיתנהו ה' בידו:

וראית בשביה אשת יפת תואר. הנה מאומרו יפת תואר משמע דוקא יפת תואר ומאומרו וחשקת בה דרשו בספרי אפילו כעורה, וזה מן התימה למה יאמר יפת תואר ויצטרך לרבות כעורה היה לו לומר וראית אשת ולא יכתוב לא יפת תואר ולא וחשקת.

ולישב הכתוב צריך להעיר בענין למה יצו ה' כדברים האלה לטמא אדם עצמו בבת אל נכר, ובפרט בעת מעשה הנס במקום שצריך להוסיף טהרה ודביקות בה' תיר לעשות מעשה כיעור השנאוי אצלו יתברך, וזה יפעיל הרחקת דביקותנו בו יתברך, בשלמא התרת אכילת איסור מצינו לרמב"ם ז"ל (פ"ח הל' מלכים) שנתן טעם אם ירעב והוא טעם נכון, אבל מעשה זה יתעבנו עושנו, ורבותינו ז"ל אמרו (קידושין כא, ב) לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, ומן הראוי הוא להכניעו ולאבדו מלב עם קדוש בזמן ההוא אשר מלכם בראשם להלחם להם:

אכן יסוד הדבר וסודו הוא על פי דבריהם ז"ל (ז"ח בלק ג) שאמרו שבחטא אדם הראשון נשבו כמה נשמות יקרות ביד סטרא אחרא והם נשמות הגרים, וצא ולמד כמה וכמה גדולי עולם באים מהאומות ורות המואביה תוכיח וכמה גדולי עולם שמעיה ואבטליון ואונקלוס הגר וכאלה רבות:

עוד אגלה לך סוד אחד תמצא נשמה טהורה דבוקה בנשמה טמאה ואין כח

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתי.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

בטהורה להטות הטמאה להטיב והיא מונחת שם עד עת דרור, וצא ולמד
כיוצא בזה מנשמת ר' חנינא בן תרדיון שהיתה דבוקה בשכם בן חמור
כרמוזו בתיבת רחב"ת ידים (בראשית לד, כא) כאמור בדברי המקובלים
(ליקוטי תורה וישלח) ומצינו שהנפש הלזו לא עשתה מפעל טוב בשכם
ויצתה כשדבק בדינה מצאה הנפש מינה ונדבקה בו כאומרו (שם) ותדבק
נפשו בדינה, ושמור לך כלל זה, ויש נפש קדושה בין הקליפה שבמקום
שכונתה תטה לב השוכנת בתוכו להטיב ויגרשו חלק הרע או ימתקוהו, והם
הגרים המתגיירים מן האומות מעצמן כרות המואביה וכנעמה, וכמו שראינו
בעינינו גרים שמעצמם באים ומתגיירים:

והנה כבר כתבתי כמה פעמים כי באמצעות מעשה המצוה יתלבש באדם
אור השכינה ויגרש ממנו חלק הרע כאומרו (קהלת ח, ה) שומר מצוה לא
ידע דבר רע, ובפרט שלוחי מצוה ועיין מה שפירשתי בפרשת שלח לך
ששלוחי מצוה בשעת שליחותם אפילו מיצר הרע מצותם מצילתם, וכמו כן
העוסק בעבירה מתלבשת בו רוח הטומאה ומעותת דרכו:

ואחרי הודיע ה' אותנו את כל זאת יאירו מאמרי אל עליון כשמש בצהרים
במצוה זו, והוא לפי שהקדים כי תצא למלחמה וגו' שיציאתו היא לדבר
מצוה כמו שפירשנו למעלה, אמר עוד אם ראה בשביה פירוש בשעת שביה,
וכמו שכן דקדק רמב"ם בפ"ח מה' מלכים כי באותה שעה עודנו עוסק
במצוה, אם יראה אשת יפת תואר פירוש אשת סמוך, ורבותינו ז"ל אמרו
(קידושין כא, ב) אשת איש, ודבריהם אמת אלא שאם לדבריהם לכד יכוין
היה לו לומר אשת איש לא אשת יפ"ת, אלא באה להעיר שבאמצעות היותו
עוסק במצוה יגלה ה' את עיניו להכיר בגויה שיש בה יפת תואר שהיא נשמה
הקדושה הנקראת יפת תואר, כי זוהר נשמות הקדושות מופלא ועצום הוא,
וזאת האשה קנתה בה חלק זה הטוב, ולזה קראה הכתוב אשת יפת תואר
והכרתה הוא על ידי שאתה רואה שאתה חושק בה בזמן שאתה דבוק
בשכינה באמצעות היותך עוסק בשליחות מצוה כאמור זה יעירך שלדבר
טוב חשקת:

ודקדק לומר בה ולא אמר אותה, להעיר כי לא לאשה אתה חושק אלא למה
שבה שהיא יפת תואר שהוא חלק הטוב הדומה לנפש הטורה וכפי זה
הגם שכעורה האשה בכלל ההיתר כי אינו חוזר יפ"ת לגולם הנגלה כי אליו
לא ימשך תאות ישראל במצב זה כמו שאמרנו, ואמר ולקחת לך לאשה,
הנה בכל מאמר המתכנה לה אמר הכתוב בלשון כינוי והבאתה וגו' ובעלתה
וגו' ושלחתה וכאן אמר ולקחת, שינה הכתוב להעירך שהלקיחה היא
בנעלם שהיא נפש הקדושה שבאמצעות הענין יהיה לו בה לקיחה אחרת
שיזכה ביפת תואר, כי כשידבק איש ישראל באשה שבה חלק מהטוב תכף
יקנה מקומו חלק הטוב בישראל ויזכה בו כמו שזכתה דינה בת יעקב בנפש
קדושה בפגוע בה שכם בן חמור:

ג. לבנות מחדש

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך
כי יפול הנפל ממנו (כב, ח)

כתוב בספר אדרת אליהו (בן איש חי):

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך לא תשים דמים בביתך כי יפול
הנופל ממנו. יובן בס"ד לרמוז שהגוף הוא כמו בית של הנשמה השוכנת
בו והעושה תשובה כראוי הנה הוא נעשה בריה חדשה ממש ולו"א כי תבנה
בית חדש ר"ל שעשית תשובה שלימה ונעשית בריה חדשה הנה איעצך על
זאת עצה נכונה כדי שלא תשוב לסורך הרע והעצה היעוצה הוא שתעשה
מעקה לגגך ר"ל שתעשה גדרים וסייגים חדשים יותר ממה שגדרו לך
שתקדש עצמך במותר לך כדי שאם תשגה ותעבור מן השורה לא תכשל

לעבור על עיקר הדין אשר אתה מחוייב בו כי אם רק על הגדר והסייג
שעשית וע"ר לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמ' לא תקרב.

ועוד אנכי מצוך שלא תשים דמים הם המצוות שלך הנקראים דמים בלשון
הש"ס בביתך והכוונה שלא תהיה מגמתך דוקא לכנוס ממון ולאצור אותם
בביתך אלא צריך שתוציאם ותפזרם לצדקה לצורך עניים ואביונים ותרבה
בצדקות פו"ר גדול וזהו ולא תשים דמים בביתך דייקא ואל תחוש לחסרון
ממונך שאתה מחסרו בעיני במה שנותן לצדקה כי הנה דע לך ונקוט כלל זה
בידך והוא כי יפול הנופל ממנו והכוונה הוא לומר אם הקב"ה קצב לך דיוח
לכל השנה מאה מנה הנה אם יודע השי"ת שאתה תתן לצדקה חמשים מנה
או יזמין לך ריוח מאה וחמשים מנה ואם יודע שלא תתן צדקה לא יתן לך
כי אם מאה מנה דוקא וחמשים יחסרו ממך ונמצא שהחמשים מנה שנתת
לצדקה בלא"ה הם חסרים ממך וא"כ יותר טוב לך שתתן אותם לצדקה
ותזכה בהם לעוה"ב שאם אין אתה נותן אותם לצדקה לא יהיה לך כלום
מהם לא בעוה"ז ולא בעוה"ב וא"כ אם נתת חמשים מנה לצדקה ונשאר
בידך מאה מנה אל תחשוב לומר שאם לא הייתי נותן החמשים אלו לצדקה
היה נשאר אצלי ריוח מאה וחמשים כי כן הוא שבדואי אלו החמשים היו
חסרים ממך והנה יפול הנופל מלשון חסרון כמו כי לא נופל אנכי מכם וז"ש
כי יפול הנופל ממנו ר"ל זה החסרון שנחסר ממנוך בשביל שנתת לצדקה
הנה זה מוכרח שיהיה חסר ממך ואם לא חסרתו ע"י מצוה יהיה נחסר מאליו
בלא"ה וא"כ יותר טוב שתתן אותו לצדקה:

ומוסיף בספר נתיבות שלום:

בפשט הפסוק מקשים מדוע נאמרה מצות מעקה דוקא בבית חדש. וכן צ"ב
מדוע נאמרה מצות מעקה דוקא לגגך הרי הוא הדין לבור ולכל דבר שהזיקו
מצוי.

וי"ל ע"ד העבודה ע"פ מאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע עה"פ יעזוב רשע דרכו
היינו שלא די שיעשה תשובה על פרט זה או אחר אלא יזנח לגמרי את
הדרך שהלך בה עד כה ויקח עצמו לדרך חדשה.

וזהו פי' כי תבנה בית חדש כאשר יהודי רואה שכל מהותו מופרכת ומה
יעזיל לו אם יעשה תשובה על פרט זה או אחר וחפץ הוא לבנות בית חדש
לבנות את כל מהותו מחדש. עצתו ועשית מעקה לגגך מרמז למדת היראה
כדאיאת בספה"ק דמעק"ה עם הכולל בנימ' ירא"ה וכן ענין מעקה הוא
גדרים וסייגים שזו העצה לכי תבנה בית חדש. וכמש"כ הרה"ק בעל פרי
הארץ שאי אפשר לאדם לשלוט על תאוותיו רק ע"י מדת היראה.

עוד י"ל שבשנה יש ראש השנה וע"ז מרומז בכי תבנה בית חדש כאשר יהודי
רוצה לבנות את עצמו בבחי' בית חדש בראש השנה הדרך היא ועשית
מעקה לגגך שיאחז במידת היראה בימים אלו ימי ר"ה, כדאיאת בספה"ק
שהעבודה של יהודי בימים הנוראים צריכה להיות במדת היראה כיון
שלמעלה הם ימי דין ע"כ גם למטה צריכה העבודה להיות במדת
היראה. ובפשטות הטעם הוא מפני שרק ע"י מדת היראה תתקיים התשובה
שיסוד התשובה הוא מדת היראה.

בחודש אלול הוא הזמן להתכונן לבנין הבית חדש ואז הזמן לעורר יראת
שמים בכל הענינים. ומה"ט תוקעים בשופר בחודש אלול כי השופר מעורר
יראה כמאה"כ (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ועבודת
הימים האלו היא במדת היראה.

שנזכה לבנות אותנו מחדש,
ע"י התשובה והיראה.

שבת שלום !